

Kohtuasi C-13/20

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

14. jaanuar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Cour d'appel de Bruxelles (Brüsseli apellatsioonikohus, Belgia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. detsember 2019

Apellatsioonkaebuse esitaja:

Top System SA

Vastustaja:

Belgia riik

1. Vaidluse ese ja taust

- 1 Avaliku teenistuse personali valiku ja nõustamise teenistusel (edaspidi „Selor“) on veebipõhine kandideerimissüsteem.
- 2 Äriühing Top System (edaspidi „Top System“) tegeleb tarkvaraarendusega. Selleks on ta välja töötanud oma raamistiku Top System Framework (edaspidi „TSF“). TSF põhineb Microsofti raamistikul .NET Framework – see on programmeerijate tööd lihtsustav vahendite kogum, millele TSFiga on lisatud funktsioone või täiendusi.
- 3 Selleks et Seloril oleks võimalik hallata veebi kaudu esitatud kandideerimistaotlusi, lõi Top System Selori tellimusel mitu uut rakendust (edaspidi „Selori rakendused“), sealhulgas Selor Web Access'i (SWA), mida esitleti 2004. aasta märtsis.
- 4 Kõnealused Selori rakendused koosnevad osaliselt n-ö tellimustööna valminud elementidest, mis vastavad just Selori vajadustele ja nõuetele, ning osaliselt elementidest, mis pärinevad TSFist.

- 5 Top Systemi ja Selori koostöö on kestnud juba aastaid. Püsivate tarkvararikete tõttu püüdis Selor ise neile lahendust leida. 2019. aasta alguses avastas Top System tehnilised sekkumised TSFis, mis oli installitud koos Selori rakendustega.
- 6 2. veebruari 2019. aasta määrusega rahuldab tribunal de commerce de Bruxelles'i (Brüsseli kaubanduskohus) president Top Systemi esitatud võetusmenetluse (*saisie-description*) taotluse.
- 7 Määratud ekspert kirjutas oma aruandes:
- „Võetusega saadud andmete analüüsisist nähtub, et Selor on tõepoolest decompileerinud Top Systemi objektiteeke, et tuletada nende lähtekoodi; selleks kasutas Selor tõenäoliselt mõnda sellist programmi nagu Reflector (mis on installitud vähemalt ühte Selori tööjaama [X]) [...].*
- Tegime kindlaks kaks konkreetset näidet lähtekoodi muutmise kohta, mis on toimunud 19. detsembril 2008; kõiki selle kausta faile on muudetud samal ajal: nendime, et kõik viited Top Systemi binaarversioonile muudeti viideteks sel päeval lisatud lähtekoodi versioonile.“*
- 8 Top System esitas 6. juulil 2009 Belgia riigi vastu hagi, milles palus eelkõige:
- tuvastada, et Selor on Top Systemi ainuõigusi rikkudes decompileerinud TSFi, mis kujutab endast teosega seotud õiguste rikkumist, ja
 - mõista Belgia riigilt Top Systemi kasuks välja hüvitis TSFi decompileerimise ja lähtekoodi kopeerimise eest.
- 9 19. märtsi 2013. aasta otsusega jättis tribunal de première instance de Bruxelles (Brüsseli esimese astme kohus, Belgia) selle hagi põhjendamatuset tõttu rahuldamata.
- 10 Top System pöördus cour d'appel de Bruxelles'i (Brüsseli apellatsioonikohus) poole ja jääb oma nõuete juurde.

2. Asjassepuutuvad õigusnormid

Nõukogu 14. mai 1991. aasta direktiiv 91/250/EMÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta

- 11 Artiklis 4 on sätestatud:

„Piiratud toimingud

Arvestades artiklite 5 ja 6 sätteid, hõlmavad õiguste omaniku ainuõigused artikli 2 tähenduses õigust teostada või keelata järgmisi toiminguid:

a) arvutiprogrammi osaline või täielik ajutine või alaline reprodutseerimine mistahes vahenditega ja mistahes vormis. Kui selline reprodutseerimine on vajalik arvutiprogrammi laadimiseks, kuvamiseks, käivitamiseks, edastamiseks või salvestamiseks, on nendeks toiminguteks vaja õiguste omaniku luba;

b) arvutiprogrammide tõlkimine, kohandamine, korrastamine või muul moel muutmine ja nende toimingute tulemuste reprodutseerimine, ilma et see piiraks programmi muutva isiku õigusi;

[...]“.

12 Artiklis 5 on sätestatud:

„Erandid piiratud toimingutest

1. Konkreetsete lepingutingimuste puudumisel ei ole artikli 4 punktides a ja b osutatud toiminguteks vaja õiguste omaniku luba, kui sellised toimingud on vajalikud selleks, et arvutiprogrammi õiguspäraselt omandanud isik saaks seda vastavalt tema otstarbele kasutada, kaasa arvatud selle vigade parandamiseks.

[...]“.

13 Artiklis 6 on sätestatud:

„Dekompileerimine

1. Õiguste omaniku luba ei nõuta, kui koodi reprodutseerimine ja selle vormi tõlkimine artikli 4 punktide a ja b tähenduses on vältimatu, et saada teavet, mis on vajalik sõltumatult loodud programmi ja teiste programmide koostalitusvõime saavutamiseks eeldusel, et täidetud on järgmised tingimused:

a) neid toiminguid teostab litsentsi omanik või mõni muu isik, kellel on õigus kasutada programmi koopiat, või seda teeb nende nimel vastavat luba omav isik;

b) koostalitusvõime saavutamiseks vajalik teave ei olnud punktis a nimetatud isikutele varem vabalt kättesaadav ja

c) selliste toimingute puhul piirduakse selliste algupärase programmi osadega, mis on koostalitusvõime saavutamiseks vajalikud.

2. Lõike 1 sätete kohaldamisel saadud teavet ei või nimetatud sätete kohaselt:

a) kasutada muul otstarbel, kui sõltumatult loodud arvutiprogrammi koostalitusvõime saavutamiseks;

b) anda teistele, kui see ei ole vajalik sõltumatult loodud arvutiprogrammi koostalitusvõime saavutamiseks ega

c) kasutada oma väljundilt märkimisväärselt sarnase arvutiprogrammi väljatöötamiseks, tootmiseks või turustamiseks ega muudeks autoriõigusi rikkuvateks toiminguteks.

3. Vastavalt Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni sätetele ei või käesoleva artikli sätteid tõlgendada viisil, mis võimaldaks seda kohaldada nii, et see kahjustaks põhjendamatult õiguste omaniku õigustatud huve või oleks vastuolus arvutiprogrammi tavapärase kasutamisega.“

3. Poolte väited

Selor

- 14 Selor tunnistas, et selleks, et lülitada rakendustes välja puudulik funktsioon, decompileeris ta osa TSFi, mille funktsioonid olid integreeritud tema rakendustesse.
- 15 Esimese võimalusena väidab Selor, et lepingutingimused, mis reguleerivad tema suhteid Top Systemiga, hõlmavad Top Systemi loobumist võimalusest tugineda autoriõigusele rakenduste ükskõik millise kasutamise puhul. Sellest järeldab Selor enda kasuks, et tal on õigus kasutada Top Systemi antud rakenduste lähtekoodi, mis hõlmab ka võimalust neid ise kasutada decompileerimise abil.
- 16 Teise võimalusena väidab Selor, et decompileerimine oli õiguspäraselt lubatud vigade parandamiseks direktiivi 91/250 kohaselt. Selor väidab, et tarkvaraarenduses tehtud vead, mis mõjutasid Top Systemi loodud programmi (konkreetsemalt kaht programmi TSFi rakendust), ja Top Systemi võimetus reageerida kiirelt vajadusele lahendada probleemid, millest Selor oli teatanud, muutsid võimatuks programmi eesmärgipärase kasutamise, mistõttu decompileerimine oli õigustatud. Selor tugineb ka õigusele „jälgida, uurida ja katsetada programmi funktsioneerimist, et teha kindlaks [...] ideed ja põhimõtted“, mis on TSFi asjaomaste funktsioonide aluseks, selleks et tal oleks võimalik vältida nende põhjustatud tõrkeid (direktiivi 91/250 artikli 5 lõige 3).

Top System

- 17 Top System heidab Selorile ette seda, et ta on decompileerinud tema programmi TSFi, ilma et tal oleks selleks luba, olgu lepingust või seadusest tulenevalt. Top System täpsustab lisaks, et ta oleks sellele igal juhul vastu vaieldud, kuna „rakendused on üks asi, raamistik TSFi hoopis teine“. Ta leiab, et TSFi ei ole välja töötatud Selori jaoks ja Selor ei ole rahastanud TSFi, mis on Top Systemi enda arendus ning kuulub ainuüksi talle.
- 18 Seoses õiguspärase võimalusega teostada decompileerimist väidab ta, et seda võib teha vaid programmide koostalitusvõime tagamiseks (direktiivi artikkel 6) ja mitte programmi vigade parandamiseks (direktiivi artikli 5 lõige 1), mille esinemisele ta

pealegi vastu vaidleb. Juhul kui cour d'appel (apellatsioonikohus) tõlgendab õigusnormi (millega võetakse üle direktiivi artikkel 5) nii, et see lubab vigu parandada, palub Top System nimetatud kohtul esitada eelotsuse küsimus Euroopa Kohtule. Teise võimalusena väidab Top System, et kui dekompileerimine on nimetatud juhul õigustatud, peab see toimuma direktiivi artiklis 6 sätestatud rangetel tingimustel.

- 19 Direktiivi artikli 5 lõikes 3 ette nähtud erandi kohta väidab Top System, et dekompileerimine ei toimunud üksnes katsetamise käigus, vaid ka Selori tarkvaraarendajate loova tegevuse käigus.

4. Cour d'appeli (apellatsioonikohus) hinnang

- 20 Cour d'appel (apellatsioonikohus) rõhutab, et Top System ei andnud üle kõiki Selori rakenduste lähtekoode.
- 21 Kuid lepingu mittetäitmise puhul oleks Selor pidanud siiski nõudma, et Top System annaks talle lähtekoodi, mitte dekompileerima objektkoodi. Kuna Selor ei nõudnud Top Systemilt lähtekoodi, millele tal lepingu järgi oleks olnud õigus, ning ta väljus tahtlikult oma tegevusega lepingu täitmise raamest, peab Selor ise tõendama, et dekompileerimine on juriidiliste tingimustega kooskõlas.
- 22 Cour d'appel (apellatsioonikohus) võtab lühidalt kokku poolte seisukohad. Top System leiab, et dekompileerimine on lubatud vaid kahel juhul: autori loal ning koostalitlusvõime saavutamiseks (direktiivi artikkel 6). Dekompileerimine ei ole seevastu lubatud vigade parandamiseks, vastupidi vaidlustatud kohtuotsuses sedastatule. Selor seevastu väidab, et vigade parandamine dekompileerimise teel on lubatud riigisisese õigusakti sättega (millega võeti üle direktiivi artikli 5 lõige 1), kuna nimetatud säte võimaldab sooritada kõiki toiminguid, mida on nimetatud direktiivi artikli 4 punktis b, ning seega on lisaks tõlkimisele, kohandamisele ja korrastamisele lubatud „[arvutiprogrammide] muul moel muutmine ja nende toimingute tulemuste reprodutseerimine“.
- 23 Cour d'appel (apellatsioonikohus) jätab kohaldamata direktiivi artikli 5 lõikes 3 sätestatud erandi. See säte nimelt võimaldab arvutiprogrammi koopia õiguspärasel kasutajal üksnes jälgida, uurida või katsetada arvutiprogrammi toimimist eesmärgiga selgitada välja programmi mõne osa aluseks olnud idee ja põhimõtted juhul, kui ta teeb seda programmi laadimise, kuvamise, käitamise, ülekandmise või salvestamise käigus, mille tegemiseks tal õigus on. Cour d'appel (apellatsioonikohus) leiab, et Selori teostatud dekompileerimine läheb ilmselgelt nendest raamidest välja.
- 24 Niisiis on küsimus selles, kas arvutiprogrammi või selle osa dekompileerimine kujutab endast mõnda direktiivi 91/250 artikli 4 punktides a ja b nimetatud tegevust, mida võib teostada programmi õiguspärane kasutaja vigade parandamise eesmärgil.

- 25 Direktiivi sõnastus ega olemasolev kohtupraktika ei anna piisavalt selget vastust sellele küsimusele, mis puudutab direktiivi uut tõlgendust ning pakub üldist huvi liidu õiguse ühtse kohaldamise seisukohast.

5. Eelotsuse küsimused

- 26 Cour d'appel (apellatsioonikohus) esitab Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- Kas nõukogu 14. mai 1991. aasta direktiivi 91/250/EMÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab arvutiprogrammi õiguspäraselt omandanud isikul arvutiprogrammi või selle osa decompileerida, juhul kui decompileerimine on vajalik selleks, et parandada programmi toimimist mõjutavaid vigu, kaasa arvatud juhul, kui parandus seisneb sellise funktsiooni välja lülitamises, mis takistab selle rakenduse toimimist, mille osa asjaomane programm on?
 - Kui vastus on jaatav, siis kas täidetud peavad olema direktiivi artiklis 6 ette nähtud tingimused või muud tingimused?